

ת"פ 50525/01/16 - א.ק. נגד מדינת ישראל

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 50525-01-16 מדינת ישראל נ' ק'
תיק חיצוני: 28962/2016

בפני
המבקש
נגד
המשיבה
ב"כ המבקש: עו"ד נח אולשה
ב"כ המשיבה: עו"ד שיר קמא
החלטה

כללי

1. ביום 26.1.16 הוגש נגד המבקש כתב אישום שייחס לו עבירות תקיפת שוטר ותקיפה הגורמת חבלה של ממש. בד בבד עם הגשת כתב האישום הוגשה בקשה למעצרו של המבקש עד תום ההליכים.
2. לאחר הגשת כתב האישום התבקשה חוות דעת פסיכיאטרית, ביחס לכשירותו של המבקש לעמוד לדין ואחריותו למעשיו. בחוות הדעת מטעם הפסיכיאטר המחוזי מיום 7.2.16, שנערכה על ידי ד"ר מינה יורש, נטען כי המבקש כשיר לעמוד לדין ואחראי על מעשיו.
3. ביום 29.2.16 הורה בית המשפט על מעצרו של המבקש עד תום ההליכים נגדו.
4. ביום 3.5.16 הוגשה חוות דעת פסיכיאטרית מטעם ההגנה, בה נטען, כי המבקש סובל ממחלת נפש וכי בעת ביצוע העבירה לא היה אחראי על מעשיו.
5. שמיעת הראיות נקבעה ליום 17.5.17. באותו מועד נחקרה ד"ר יורש בחקירה נגדית על ידי ההגנה. בתום חקירתה הודיעו הצדדים כי הם מסכימים לאמץ את חוות הדעת הפסיכיאטרית שהוגשה מטעם ההגנה וביקשו להורות על זיכוי של המבקש. המבקש זוכה מחמת שלא היה אחראי למעשיו בעת ביצועם, נקבע שהוא ביצע עבירה של תקיפת שוטר, ניתן בעניינו צו לטיפול מרפאתי כפוי והוא שוחרר ממעצר באותו היום.
6. לפני בקשה לפי סעיף 80 לחוק העונשין התשל"ז-1977 לפסיקת פיצוי למבקש על מעצרו מיום 8.2.16 ועד יום 17.5.16. המבקש עותר לפסוק לזכותו את סכום הפיצוי המרבי הקבוע בתקנות. על פי הנטען, חוות דעת הפסיכיאטר המחוזי, שהייתה בסיס למעצרו עד תום ההליכים, הייתה מגמתית, בלתי אובייקטיבית וכללה

אי דיוקים קשים ביחס לעובדות שהיוו את התשתית למסקנותיה, ובשל כך הייתה שגויה. בנוסף נטען, כי בעת אשפוזו של המבקש לצורך הסתכלות, הוא נקשר בארבע גפיו על מנת שניתן יהיה להחזיר לו צנתר לצורך קבלת דגימת שתן לאיתור שרידי סמים, כי מדובר בחיפוש בלתי חוקי, שלא לצרכים רפואיים, אשר נמצא בלתי מוצדק על ידי נציב קבילות הציבור למקצועות רפואיים במשרד הבריאות ופגע קשות בכבודו של המבקש.

7. המשיבה מתנגדת לבקשה וטוענת כי לא מתקיימת איזה מהחלופות שנקבעו בחוק המקימה עילה לפיצוי. על פי הנטען, לא דבק רבב בהתנהלות המשיבה, אשר הסתמכה על חוות דעת של הפסיכיאטר המחוזי, שהוא מומחה שמינה בית המשפט ולא עד תביעה. עוד נטען, כי טענות הנוגעות להתנהלות הצוות הרפואי במהלך אשפוזו של המבקש או באשר לאופן עריכת חוות הדעת, יש לברר באמצעות תביעה נזיקית שכן אין קשורות להתנהלות התביעה ואין ניתנת במסגרת ההליך הנוכחי זכות טיעון לעורכי חוות הדעת.

8. הבקשה הוגשה ביום 7.3.17, ובמשך חודשים ארוכים ביקשו הצדדים לדחות את הדיון בשל משא ומתן שקיימו ביניהם. בהחלטתי מיום 26.11.17 נעתרתי בפעם האחרונה לבקשת דחייה שכזו, ונקבע, כי ככל שהמשא ומתן בין הצדדים לא יבשיל לכדי הסכמות, יתקיים דיון בבקשה. הדיון התקיים ביום 11.4.18.

בחינת המסגרת הנורמטיבית והכרעה

9. סעיף 80 לחוק העונשין התשל"ז-1977 קובע כדלקמן:

"80. הוצאות ההגנה מאוצר המדינה

- (א) **משפט שנפתח שלא דרך קובלנה וראה בית המשפט שלא היה יסוד להאשמה, או שראה נסיבות אחרות המצדיקות זאת, רשאי הוא לצוות כי אוצר המדינה ישלם לנאשם הוצאות הגנתו ופיצוי על מעצרו או מאסר בשל האשמה שממנה זוכה או בשל אישום שבוטל לפי סעיף 94(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב] התשמ"ב-1982, בסכום שייראה לבית המשפט; ...**
- (ב) **שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, סכומי מקסימום להוצאות ולפיצויים האמורים.**
- (ג) **החלטת בית המשפט לפי סעיף זה ניתנת לערעור כפסק דין בפלילים."**

10. המבקש, שהיה מיוצג על ידי הסנגוריה הציבורית, אינו מבקש לפסוק לזכותו הוצאות משפט ואין גם חולק בין הצדדים, כי במקרה דנן היה יסוד להאשמה. המחלוקת בין הצדדים עוסקת בשאלה האם מתקיימות נסיבות אחרות המצדיקות פיצוי המבקש על מעצרו בשל האשמה שממנה זוכה.

11. בע"פ 4466/98 דבש נ' מדינת ישראל (פ"ד נו(3) 73(נקבע, כי פסקת העוללות, "נסיבות אחרות המצדיקות זאת", היא עילה גמישה המעניקה לבית המשפט שיקול דעת רחב, אשר יש לבססו על שיקולי

צדק. בין היתר על בית המשפט לשקול במסגרת זאת את הנסיבות שעניינן הליכי החקירה והמשפט, את אופי זיכוי של הנאשם ואת נסיבותיו האישיות.

מנגד, תיתכנה נסיבות מסוימות, בהן לא יהא זה מוצדק לחייב את המדינה בפיצוי נאשם שזוכה. כך הוא למשל, כאשר התנהגות הנאשם היא שהביאה להעלאת החשד, לפתיחה בחקירה או להגשת כתב אישום נגדו, או כאשר התנהגותו של הנאשם במהלך החקירה והמשפט לא תרמה לחקר האמת, או כאשר הזיכוי הוא מחמת הספק בשל קושי טכני. ראו למשל ע"פ 700/00 **טוויל נ' מדינת ישראל** (פ"ד נו(4) 450).

12. במסגרת ההחלטה אם לפסוק פיצוי לפי סעיף 80 לחוק העונשין, רשאי בית המשפט לשקול גם את ההחלטה בדבר מעצרו של הנאשם עד תום ההליכים, אולם אין היא יכולות להוות שיקול בלעדי בהחלטה בדבר מתן פיצויים, שכן אמת המידה לבחינתה של התשתית הראייתית, ובכלל זה של חוות דעת פסיכיאטרית, בשלב המעצר עד תום ההליכים שונה מאמת המידה לבחינת התשתית הראייתית בהליך העיקרי. ראו למשל ע"פ 1767/94 **יוסף נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו 7.2.99).

13. המשיבה טוענת, כי הסתמכה בתום לב על חוות הדעת של הפסיכיאטר המחוזי, שהוא עד בעל מעמד סטטוטורי, שמונה לבדוק את המבקש מטעם בית המשפט. עם זאת, במסגרת האפשרות לפסוק פיצוי בשל התקיימותן של נסיבות אחרות המצדיקות פיצוי אין הכרח לבחון את שאלת סבירות התנהלותה של התביעה, כפי שנקבע בע"פ 52/89 **מדינת ישראל נ' סבאח** (פ"ד מד(1) 653):

"טוענת המדינה בהודעת הערעור ובטיעון לפנינו, כי כאשר היה קיים יסוד להאשמה, אזי- בהעדר קיומם של זדון או רשלנות מצד המאשימה- אין מקום להטיל עליה תשלום פיצוי לנאשם המזוכה. טענה גורפת זו אינה מקובלת עלי. בהחלט תיתכנה נסיבות, בהן קיימות נגד נאשם הוכחות לכאורה במידה מספקת, והיה אפוא 'יסוד להאשמה' ומשתכנע בית המשפט כי החקירה נוהלה בתום-לב וביעילות סבירה, והתביעה הוגשה ללא שמץ של זדון- ולמרות כל אלה יגיע בית המשפט למסקנה, כי הצדק מחייב את פיצוי הנאשם."

14. סעיף 80 לחוק העונשין הוא מסגרת דיונית המאפשרת הכרעה מהירה בזכאות לפיצוי כספית להליך הפלילי, על בסיס ההתרחשויות שאירעו בהליך זה, כפי שנקבע, בין היתר, בע"פ 11024/02 **ראלב מנצור נ' מדינת ישראל** :

"סכומי הפיצוי והשיפוי על פי סעיף 80, אף הם מוגבלים לסכום מירבי הקבוע בתקנות 8 ו- 9 לתקנות הפיצויים, וכל ההליך כולו מתאפיין כמתכונת דיונית מקוצרת, הנלווית כספיה טפל להליך הפלילי העיקרי וככזה, הוא ניזון מחומר הראיות שהובא בהליך הפלילי העיקרי ... בשל מאפיינים אלה, קבעה ההלכה הפסוקה כי הזכאות לפיצוי ולשיפוי על פי סעיף 80 לחוק העונשין אינה מוציאה את העילות הנזיקיות, ככל שהן

עומדות לנאשם בנסיבות העניין, ולגביהן יוכל הנאשם לקיים בירור שלם ומקיף - בתובענה אזרחית - באשר לפרטי הפרטים של העובדות המקימות את העילה וכן באשר למלוא סכומי הפיצוי המגיעים לו בגין נזקיו ... אמנם, אין להוציא מכלל אפשרות כי במקרים ראויים יתיר בית המשפט הבאת ראיות נוספות גם בהליך על פי סעיף 80 לחוק העונשין, אך אין זה הכלל, והעיקרון הנוהג בעניין זה נקבע בעניין דבש, שם ציין השופט חשין כי: 'ראוי שבית המשפט יגדור את בעלי הדין - על דרך העיקרון-בחומר הראיות שהוגש לבית המשפט, בין בהליכי המשפט, בין בהליכי הטרום משפט וזאת על מנת שלא יהפוך טפל לעיקר'."

15. לטענת המשיבה, המסגרת הדיונית של סעיף 80 אינה עולה בקנה אחד עם הברור העובדתי הנדרש במקרה דנן, התובע, לשיטתה, גם מתן זכות לפסיכיאטר המחוזי לטווח ראיותיו, וכי מדובר בטענות מעולם הנזיקין, שיש לבררן במסגרת תביעה אזרחית. אין בידי לקבל טענה זו. הגם שבסופו של יום ניתנה הכרעת דין על בסיס הסכמת הצדדים, ללא שנקבעו בה ממצאי מהימנות וקביעות עובדתיות, לבד מן הקביעה כי המבקש ביצע עבירה של תקיפת שוטר, מתוך חקירתה הנגדית של ד"ר יורש בבית המשפט והראיות האחרות שהוגשו עלה, כי בבסיס חוות דעתה היו מספר שגיאות עובדתיות שעיקרן, כפי שיפורט להלן, השמטת נתונים עובדתיים חשובים מתוך חוות הדעת. ד"ר יורש התבקשה להתייחס לנושאים אלה במסגרת חקירתה הנגדית ואף פירטה טעמיה;

16. כך, הגם שבחוות הדעת שערכה ובהבהרות שהבהירה במסגרת חקירה ראשית של הרופאה נטען כי לא ניתן למבקש טיפול אנטי פסיכיאטרי בשלושת הימים הראשונים לשהותו במחלקה הפסיכיאטרית, בחקירה נגדית התברר כי בימים אלה המבקש דווקא קיבל תרופות אנטי פסיכיאטריות (עמ' 22 שורה 22 - עמ' 23 שורה 20; עמ' 24 שורות 3-4). ודוק, אין באמור כדי להכריע בשאלת שיקול הדעת של הרופאה בעצם מתן התרופות, או בשאלת התכלית שלשמה ניתנו, אלא אך בעצם ההשמטה של עובדות מתן תרופות המוכרות כתרופות אנטי-פסיכיאטריות מתוך חוות הדעת, השמטה שאינה נתונה במחלוקת, ואשר הביאה לצמצום האפשרות לקרוא את המסקנות שבחוות הדעת בקריאה ביקורתית.

17. בנוסף, הגם שחוות הדעת התייחסה בצורה רחבה יחסית לאשפוזים קודמים של המבקש, לא צוינה בה העובדה, כי באשפוזים אלה הערכת הרופאים הייתה, כי הוא סובל ממחלת נפש, לצד השימוש בסמים, וניתן היה להבין מחוות הדעת של ד"ר יורש, כי האשפוזים הקודמים נבעו מכניסה למצב פסיכיאטרי כתוצאה משימוש בסמים.

אין באמור כדי להכריע בשאלה האם היה או לא היה בסיס לקביעות קודמות של רופאים שטיפלו במבקש לפיהן הוא סובל ממחלת נפש. ואולם, אף אם על פי מסקנותיו וחוות דעתו העדכנית של הפסיכיאטר המחוזי המבקש לא סובל ממחלת נפש, לא ראוי היה להשמיט התרשמויות מאשפוזים קודמים ואבחנות קודמות בדבר קיומה של מחלת נפש (כפי שעולות מתוך מוצגי ההגנה נ/1-6), ואף ראוי היה להבהיר במסגרת חוות הדעת עצמה, מה מקור הפער בין מסקנות ואבחנות הרופאים באשפוזים וטיפולם קודמים לבין חוות הדעת שניתנה במקרה הנוכחי.

גם השמטתה של התרשמות גורמי הטיפול במבקש באשפוזים קודמים, צמצמה את האפשרות לבחון את מסקנותיו העדכניות של הפסיכיאטר. כאן המקום להעיר, שבתסקיר המעצר שערך שירות המבחן (נספח ג' לבקשה) דווקא צוין כי המבקש אובחן כחולה סכיזופרניה וסובל מתחלואה כפולה, ואולם הסתירה בין מסקנת חוות הדעת הפסיכיאטרית לאמור בתסקיר לא חודדה ולא התבררה.

18. במקרה דנן, די בכך שלאחר שמיעת עדותה של ד"ר יורש חזרה בה המשיבה מהאישום, באופן שמתיישב עם הרושם שאותו הותירה חקירתה של הרופאה בבית המשפט, ואין צורך בבירור עובדתי נוסף ביחס לעניינים אלה. בעקבות בקשתה של המשיבה, המבקש זוכה זיכוי מלא, ולא מחמת הספק, לאחר שבית המשפט התבקש על ידי שני הצדדים, לאמץ את חוות הדעת של מומחה ההגנה. עובדות אלה מצדיקות פסיקת פיצוי למבקש בגין מעצרו. בהקשר זה ראוי להדגיש, כי עיתוי הגשת חוות דעת ההגנה אינו מעלה או מוריד, שכן גם לאחר הגשתה, אף אם במועד סמוך למועד שמיעת הראיות, לא שינתה המשיבה עמדתה ביחס להמשך מעצרו של המבקש.

19. לא הייתה מחלוקת כי המבקש נכבל במהלך אשפוזו כדי להחזיר לו צנתר לצורך ביצוע בדיקת שתן לאיתור שרידי סם. בדיקה זו כללה חדירה לגוף, שנמצאה לא הכרחית על ידי נציב קבילות הציבור למקצועות הרפואה (נספח ז' לבקשה). המשיבה לא טענה דבר ביחס לאופן עריכת הבדיקה במסגרת עיקרי הטיעון שהגישה ובמהלך טיעוניה בעל פה.

קשה לקבל את טענת המבקש, כי בדיקת הסמים לא הייתה נחוצה לצרכים רפואיים, שכן השאלה האם המבקש היה נתון תחת השפעת סמים היא רלבנטית לצורך החלטה בדבר הטיפול שיש להעניק לו. משעה שהבדיקה נעשתה לצרכים רפואיים, הוראות חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - חיפוש בגוף ונטילת אמצעי זיהוי) התשנ"ו-1996 אינן רלבנטיות. עם זאת, משעה שנמצא על ידי הגורמים המוסמכים במשרד הבריאות כי לא היה הכרח בעריכת הבדיקה בדרך של החדרת צנתר, ולנוכח הפגיעה בכבודו של המבקש שגרמה עריכת הבדיקה באופן זה, אשר המשיבה לא חלקה עליה, מצאתי להתחשב בכך במסגרת פסיקת הפיצוי.

20. המבקש עותר לפיצוי בגין חלק מימי מעצרו, מיום 8.2.16 ועד יום 17.5.16, 99 ימים. בקביעת שיעור הפיצוי אשקול את הנתונים הבאים: משך הזמן שבו שהה המבקש במעצר, העובדה כי נקבע שהמבקש ביצע עבירה, נסיבות האישיות של המבקש שהיה באותה עת כבן 38, גרוש, מתגורר באוהל ומתקיים מקצבת נכות, העובדה כי מדובר באדם הסובל ממחלת נפש, אשר שהות במעצר קשה לו יותר מאשר לאדם שאינו חולה והעובדה כי לצד מחלת הנפש המבקש נהג באותה עת להשתמש בסמים. כן אשקול את גובהו של השכר הממוצע במשק, העומד כיום על סכום של ₪ 9,900 בקרוב.

21. לנוכח האמור לעיל אני פוסקת לזכות המבקש פיצוי בסך ₪ 20,000 מאוצר המדינה.

22. זכות ערעור לבית המשפט המחוזי בירושלים בתוך 45 ימים מהיום.

23. המזכירות תשלח ההחלטה לצדדים.

ניתנה היום, א' אייר תשע"ח, 16 אפריל 2018, בהעדר הצדדים.